

Vort Landbrug.

Et Ugeblad for den danske Bonde.

Udgivet af

Chr. Christensen og J. H. Bagge.

10. Bind. 1891.

KJØBENHAVN.

Trykt paa Udgivernes Forlag hos Rasmussen & Olsen.

I Kommission hos **Aug. Bang.**

1891.

Mindre Meddelelser.

Fordeling af Saabyg. Som i de forudgaaende Aar fordeler Landhusholdningsselskabets Maltbyg- og Hvedeudvalg til forestaaende Saatid godt Maltbyg til Saasæd. Bygget leveres gratis til Jordbrugere, som vil forpligte sig til at opgive Foldudbyttet saavel af det tilsendte som af deres eget Byg samt indsende Prøver af de sammenlignede Varieteter efter endt Høst. Iøvrigt kan der erholdes leveret:

- a. 50 Pd. af hver af nedenstaaende 4 Varieteter, som ved Udvalgets Forsøg har givet godt Resultat, d. e. Halleby, Lerchenborgbyg, Steensgaardsbyg og Prenticebyg — hvilken sidste Varietet har en noget langsommere Vækst end de 3 forannævnte Varieteter — eller

Byggets Dyrkning.

Af Chr. Christensen.

Skjønt jeg maaske ikke ved en ret udførlig Omtale af Byggets Dyrkning formaar at meddele Læserne noget egentlig nyt, tillader jeg mig dog at tro, at det kan have nogen Betydning for mange af dem at faa en samlet Oversigt over denne vigtige Kornsorts Dyrkning her i Landet. Vi er desuden ikke fri for i vore Landbrugsblade vel ensidigt at drøfte Dyrkningen af de nyeste Kulturplanter saasom Roerne, Gul Sennep, Tomater osv.; vi trænger derfor vistnok en Gang imellem til paany at tage frem til Drøftelse Dyrkningen af vore gamle Kulturplanter, der, som enhver ved, fremdeles har særdeles stor landøkonomisk Betydning.

Bygget dyrkes saa at sige over hele Verden, fra Færøerne imod Nord til langt ned i Afrika samt i tilsvarende Egne paa den sydlige Halvkugle. Bygget er nemlig den Kornsort, der kan dyrkes længst baade imod Nord og imod Ækvator. Som Følge heraf dyrkes det under meget forskellige Forhold og optræder derfor ogsaa i mange forskellige Former eller Varieteter. De mest udprægede af disse er 6rd. og 2rd. Byg, hvis Fremkomst gaar saa langt tilbage i Tiden, at man ikke sikkert ved, om det sidste er fremkommet af det første eller omvendt. Den almindelige Antagelse er dog, at det 6rd. Byg er ældst, og at det 2rd. altsaa maa være fremkommet deraf ved Forædling. Begge Sorter har i hvert Smaaaks 3 Blomster, som hos 6rd. Byg alle er frugt- eller kjærnegivende, mens de to yderste er golde hos 2rd. Byg.

Seksradet Byg. Af denne Slags haves der baade *Vinter-* og *Vaarbyg*. Det sidste er det oprindelige, og Vinterbygget er fremkommet deraf ved Aar efter Aar at saa det tidligere og tidligere, indtil det er blevet saa haardført, at det kan saas om Efteraaret og staa Vinteren over uden at fryse bort. Vinterbygget dyrkes for Tiden lidt enkelte Steder her i Landet, dels til Modning og dels sammen med Vintervikker til Grønfoder, Det kræver rigtig god, bekvem og kraftig Jord, saas sidst i Avgust eller først i Septbr. og ellers paa samme Maade som andet Byg. Som en Fordel ved det maa fremhæves, at det lige som anden Vintersæd hæmmer Agerkaalens og Kiddikens Udbredelse, idet disse, selv om de spirer tærligt frem om Efteraaret, fryser bort om Vinteren. Skjønt de faa Landmænd, der dyrker det, roser det, er det dog kun lidet sandsynligt, at det

nogen Sinde vil vinde videre Udbredelse her i Landet, thi det folder kun sparsomt, dets Kjærne er let og lille, Halmen er grov og simpel som Foder. Desuden gjør det lige saa store Fordringer til Jorden i enhver Henseende som anden Vintersæd, og endelig er Fuglene meget slemme til at æde det, fordi det endnu tidligere gaar i Aks end Hveden. Hvorvidt det har nogen Fremtid for sig som tidligt Grønfoder, kan man endnu ikke dømme noget paalideligt om.

Vaarbygget eller almindeligt 6rd. Byg dyrkedes tidligere langt mere her i Landet end nu, thi efterhaanden som Jorden er gaaet fremad i Kultur, er det, navnlig paa Øerne, blevet fortrængt af det 2rd. Byg. Det almindelige 6rd. Byg haves endnu kun i ganske faa Varieteter, dels fordi det kun dyrkes i ringe Udstrækning, og dels fordi man i Stedet for at forædle det saavidt mulig har afløst det med 2rd. Byg. Nu forsøger man dog ogsaa at forædle det 6rd. Byg, saaledes paa Laaland af Redaktør *Erhard Frederiksen* og i Sønderjylland af Gaardejer *Jørgen Jensen*, Snogbæk, Sundeved, hvorfra man i de senere Aar har indført det flere Steder i Nørrejylland under Navn af forædlet Kæmpebyg. Dette roses for at folde bedre, at give en vægtigere Kjærne og et kraftigere Straa end det almindelige 6rd. Byg. Det saas noget tyndere end dette og lige saa tidlig, Jorden er ordentlig bekvem; det modnes til samme Tid som Rugen og formenes at være det alm. 6rd. Byg overlegent baade paa alm. Bygjord og paa svær Lerjord. Begge de nævnte forædlede Sorter kan faas hos Markfrøkontoret.

Det 6rd. Byg, som almindeligt dyrkes her i Landet, har altsaa ikke modtaget anden Forædling end den rent naturlige, der fremkommer under Jordens voksende Kultur og det paa sædvanlig Maade foretagne Udvalg af Saasæd. Dette Byg har flere heldige Egenskaber. Den vigtigste af disse er, at det kan saas sent og dog høstes tidligt, fuldstændigt udvikle sig i Løbet af 70—90 Dage. Som Følge heraf kan det særledes godt dyrkes i Egne, der har en kort eller en barsk Sommer, eller hvor man har lavt liggende, noget sen og kold Jord, saaledes i det vestlige og nordlige Jylland, eller hvor Jorden er i mindre god Kultur eller af temmelig let Beskaffenhed, Forhold, hvorunder det 2rd. Byg i Reglen ikke trives. Dernæst egner 6rd. Byg sig fuldt saa godt som det 2rd. paa Jord, som baade giver Lejesæd og meget Frøkrudt (Agerkaal), det første, fordi 6rd. Byg modnes godt og som oftest faar en god, smuk Kjærne og ligeledes ganske god Halm, selv om det gaar tidligt og stærkt i Leje, det andet, fordi Jorden kan behandles tidligt uden at besaas

Spørgsmaal.

Indsendere af Spørgsmaal gjøres opmærksomme paa, at Spørgerens Navn og Bosted maa opgives for Redaktionen. Derimod er der intet til Hinder for, at Spørgsmaalene i selve Bladet undertegnes med et Mærke.

76. Kan det betale sig at sælge Mælk til et Fællesmælkeri for en Pris af 15 Øre pr. 4 Pd., naar Topnoteringen er 1 Kr., og $\frac{1}{8}$ Øre Tillæg eller Fradrag for henholdsvis hver stigende og faldende Øre? Eller bør man levere Mælk til et Andelsmælkeri? Mælken bliver i begge Tiltælde afhentet paa Stedet.

P. H.

77. Da jeg har erfaret, at der paa enkelte Andelsmælkerier her i Danmark findes en Kværn indlagt, som trækkes ved Damp, saa spørges: Hvor meget kan en saadan Kværn til Formaling af Grut koste at lægge ind, forudsat at det nødvendige Husrum er til Stede, samt for hvilken Pris kan det antages, at 1 Td Korn kan formales, fraregnet Betjeningen?

78. Findes der ingen Bøger udgivne til praktisk Vejledning i Rodfrugtføavl, i bekræftende Fald, hvor faas de og til hvilken Pris?

79. Hvor faas den af Dyrlæge *H. Jensen* sidst udgivne Bog om „Kvæg og Hesteholdet“, og til hvilken Pris?

P. Fr.

80. Hvilket Byg af de 3 Sorter, Lerchenborgbyg, Halletsbyg og Prenticebyg egner sig bedst for vel drænet svær Lerjord? Hvor faas det og til hvilken Pris?

En ung Landmand.

81. Hvad er Prisen paa en Petroleumsmotor til 2 Hestekræfter?

Byggets Dyrkning.

Af Chr. Christensen.

(Sluttet fra S. 195.)

Toradet Byg, der har langt større Udbredelse end 6rd. Byg, forekommer nu i mange forskellige Varieteter, der dog alle dyrkes som Vaarsæd. Her i Landet dyrkes der for Tiden navnlig følgende Sorter:

Det danske Byg, som har været benyttet her i umindelige Tider. Denne Sort er for længe siden bleven stedvant, den er derfor haardfør og gjør ikke store Fordringer til Jorden og dens Drift. Den har et temmelig stivt Straa, ret kjønne Aks, folder jævnt godt, men dens Kjærne finder kun sjælden Afsætning som Maltvare; den egner sig nærmest kun til Foderbrug. Det danske 2rd. Byg dyrkes endnu i stor Udstrækning, nemlig rundt om, hvor Jorden ikke er ordentlig drænet, og hvor den ikke er i nogen større Kultur.

Chevalierbyg eller engelsk Byg har Navn efter dets første Opdrætter, en Englænder. Det kom her til Landet 1834 og vandt da nogen Udbredelse i Kallundborgegnen, hvor en Del Jorder er særlig heldige for Avl af forædlede Bygsorter, og tilmed er Havets Nærhed, der giver jævnt fugtig Luft og ligeledes en jævn tempereret Varme, meget heldig for Byggets Kvalitet. Lignende gunstige Forhold for Produktion af godt Maltbyg er i det hele taget til Stede langs Kysterne i den sydlige Del af Landet, for saa vidt Jordens Bonitet og Dyrkningsforholdene iøvrigt passer. Chevalierbygget og ligeledes de efterfølgende, forædlede Bygsorter gjør nemlig langt større Fordringer saavel til Jordens Beskaffenhed som til dens Kultur end det danske Byg. De engelske Sorter kræver god skjørleret eller endnu fastere Jord med Mergelunderlag, godt afledet for Vand, i god ældre Gødningskraft og i særdeles god Drift. Disse Bygsorter kræver, at Jorden er meget bekvem ved Saaningen, hvorfor de nærmest kun kan dyrkes efter Vintersæd med Helbrak forud eller endnu bedre efter en vel plejet Rodfrugtafgrøde.

Det var en Selvfølge, at Chevalierbygget i Begyndelsen, det kom her til Landet, ikke vandt ret stor Udbredelse, thi kun faa Stæder kunde man da byde det passende Dyrkningsforhold. Først ind i Halvtredserne, da Dræningen kom i Gang, vandt det Indgang paa en Del Herregaarde, og herfra vandrede det lidt efter lidt ind paa Bøndergaardene. Nu er det omtrent blevet stedegent paa Øerne og i Østjylland, og er mange Steder blevet

blandet med det danske Byg. Chevalierbygget har, i Sammenligning med dansk zrd. Byg, et længere, temmelig blødt Straa, hvorfor det let gaar i Leje, et langt, smukt Aks med trinde, buttede Kjærner, der i Almindelighed egner sig godt til Maltning. Det skal saas tidligt og modnes dog sent; det folder godt og har som Maltvare en høj Markedspris. Det er naturligvis ogsaa godt til Foderbrug.

Lerchenborgbyg nedstammer fra Chevalierbygget. Dette blev indført til Dyrkning i Elsass, hvor det gav og giver en udmærket Maltvare under Navn af Elsassbyg*). 1879 indførtes der noget heraf til Udsæd paa Lerchenborg, og her antog det samme Aar en stedlig Form og fik da med det samme Navn af Lerchenborgbyg, der nu har vundet megen og fortjent Udbredelse i alle Landets bedre Bygegne. Dette Byg er altsaa en forædlet Form af Chevalierbygget, og det overgaar dette i enhver Henseende, men det kræver ogsaa endnu gunstigere Vilkaar at trives under end det; men saadanne kan vi nu ogsaa byde det mange Steder, navnlig da, hvor en virkelig god Røekultur er indført. Naar det lykkes ordentlig, folder det som Regel endnu bedre end Chevalierbygget, men har iøvrigt Egenskaber tilfælles med dette.

Hallettsbyg er ogsaa en engelsk forædlet Form af Chevalierbygget. Det har i de sidste Aar vundet nogen Udbredelse i vore bedste Maltbygegne, især paa Laaland efter Sukkerroer. Naar det dyrkes under de rette Forhold, d. e. i ekstra god Bygjord, giver det den fineste Maltvare, men det folder næppe saa stærkt som Lerchenborgbygget. Det har et blødt Straa, busker sig stærkt og gaar derfor let og ofte vel tidlig i Leje.

Prenticebyg stammer, saa vidt jeg ved, ogsaa fra Chevalierbygget. Det har ogsaa i de sidste Aar vundet en Del Udbredelse som Maltbyg og lige som det forrige ogsaa nærmest paa Laaland. Det folder endnu bedre end nogen af de andre Sorter, men det udvikler sig ogsaa langsomst af dem alle, hvorfor det maa saas meget tidligt. Det kræver bedste Slags Bygjord, busker sig mindre stærkt, faar derved et stivere Straa og gaar derfor ikke saa let i Leje som Lerchenborg- og Hallettsbygget. Dette i Forening med dets store Foldrigdom har skaffet det en forholdsvis hurtig og stor Udbredelse, men desværre giver det efterhaanden en mindre smuk Maltvare, i hvert Fald efter de sidste 2—3 Aars Erfaringer.

*) I Nr. 9, Side 145, er Lerchenborgbygget fejlagtig anført at skulle stamme ned fra Saalebygget.

Imperialbyg dyrkes noget hist og her. Det egner sig særlig godt til Dyrkning i meget frugtbare Lavninger, da det busker sig sparsomt og følgelig ikke let gaar i Leje. An atbyg, der stammer fra Skotland, dyrkes ogsaa hist og her og har nærmest Egenskaber tilfælles med Lerchenborgbygget. De to sidste Sorter giver ogsaa en god Maltvare.

Hvad dernæst disse forskellige Sorters Dyrkning angaar, er der allerede under de enkelte gjort opmærksom paa forskellige Forhold derved. Om dem alle gjælder det, at de lykkes bedst paa leret Jord med god Undergrund, at Vandafledningen skal være i bedste Orden, at de kræver skjør, megel vel behandlet Jord i god, ældre Kraft, d. e., at der ikke staldgødes direkte til dem, men at der derimod er blevet staldgødet godt til Forfrugten: Roer eller Vintersæd, dog ikke til Sukkerroer, men da til disses Forfrugt, og derpaa kunstgødet ordentlig til dem. Strækker den gamle Kraft ikke til, gødes 2rd. Byg ekstra med Superfosfat og Chilisalpeter. Jorden maa fra Efteraaret af gjøres fuldt i Stand, thi 2rd. Byg skal saas lige saa tidligt, den ved en temmelig ringe, væsentlig overfladelig Behandling kan gjøres bekvem, og navnlig gjælder dette, naar man gaar ud paa at høste godt Maltbyg. Dette skal nemlig iblandt andet være fattigt paa Kvælstof (Æggehvite), men rigt paa Melstof, og dette opnaas — i Følge de danske Maltbygforsøg — naar Bygget saas tidligt. Tidlig Saaning er dog ogsaa nødvendig for dets Udvikling i det hele taget, fordi det, som allerede bemærket, ellers modnes for sent og dermed mindre godt. Det danske Byg bør dog saas noget senere end de forædlede Sorter; hvor Jorden er ren og i god Kraft, dog helst, naar den er ordentlig tjenlig.

Udsædens Mængde maa følgelig rette sig noget efter Forholdene og da navnlig efter, om Bygget bred- eller radsaas. I første Tilfælde saas der 6 til 8 Skpr. og i sidste 5 til 6 Skpr. pr. Td. Ld., saaledes, at der saas des tyndere, i jo bedre Tilstand Jorden er i enhver Henseende, og omvendt. At der ved Radsaaning kan og bør saas tyndest, ligger simpelt hen i, at alle Kornene da nedfældes til samme Dybde — ca. 2 Tmr. —, hvilket er meget gunstigt for Spiringen og Buskningen, hvorimod der ved Bredsaaning og Nedfældning med Svenskharve eller Sæddækker bliver en Del Korn lige i Jordens Overflade, som følgelig enten slet ikke spirer eller dog giver svage Planter med faa Stængler. For saavidt Jorden er nogenlunde ren og i ordentlig Gødningskraft, er Raadsaaning heldigst for 2rd. Byg, thi det udvikler sig da bedst og bliver mere ensartet, fordi Spi-

Mindre Meddelelser.

Fordeling af Saahvede. Til forestaaende Saatid fordeler
Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Maltbyg-

og Hvedeudvalg Saasæd af 4 Hvedesorter, nemlig Sorterne Squarehead-, Urtoba-, Lys østprøjsisk- samt Kolbehvede, af hvilke de to sidstnævnte tør anses for mest haardføre. Fordelingen finder Sted til ca. 50 Jordbrugere, som efter eget Valg gratis erholder Saasæd af 2 af de ovennævnte Sorter — af hver Sort fornødent Kvantum til Besaaing af 2 Skpr. Land — og som vil forpligte sig til efter endt Høst at indsende Meddelelse om Udbyttet af de modtagne Sorter i Forhold til den stedlige Hvedesort, samt af Avlen efter disse at indsende et Kvantum Hvede, svarende til det modtagne Saasædskvantum.

Reflekterende bedes henvende sig til Forpagter *Chr. Sonne*, Knuthenborg Avlsgaard pr. Maribo, som paa Udvalgets Vegne forestaar Fordelingen.